

de i kritičarski sudovi, koje je priredila Vesna Krčmar. Ovo je uvod u teatrografske podatke, koji zajedno s registrom imena čine ovaj Zbornik ne samo lepim, kolegijalnim, kritičarskim i prijateljskim omažem glumcu već i dragocenom građom za buduće istorije pozorišta.

Različiti po svojoj prirodi tekstovi sabrani u ovom Zborniku, kao i pisanje o glumi uopšte, neodoljivo asociraju na Preverovu pesmu *DA SE NAČINI POR-TRET JEDNE PTICE*. Pesnik kaže „pre svega treba naslikati kavez/ sa otvorenim vratima“ i u njemu nešto lepo, privlačno i korisno za pticu. Potom se dugo i strpljivo čeka „ako treba i godinama“ da ptica uđe u ka-

vez, a kada uđe kavez se zatvori, pa se izbrišu sve prečage „pazeći dobro da se ne dodirne/ nijedno perce ptice“. Onda treba naslikati „zeleno lišće/ svežinu veta/ sunčanu prašinu/ šum životinja i trave i vrelinu leta“ i najzad „čekati da ptica reši da peva“.

Mi smo, eto, kako smo znali, spleli kavez od reči, metafora, poređenja, sećanja, slutnji, stavili smo u njega svoje divljenje i poštovanje, vreme će ga izbrisati, a ostaje nam da se nadamo da će u njemu ostati živa sugestija velikog Šalajićevog majstorstva i pesma mnogih dlanova koji plješču njemu u čast.

LJILJANA PEŠIKAN-LJUŠTANOVIĆ

Povratak bajci

(Dragana Kršenković-Brković,
TAJNA PLAVOG KRISTALA,
Kulturno-prosvjetna zajednica,
Podgorica 2001)

Razmišljanja o bajkama Dragane Kršenković-Brković započnimo pitanjem: da li je bajka uopšte moguća u vreme suverene vladavine literature čiji je cilj tumačenje sadašnjice na osnovu analize prošlosti, s jedne, te beletristike koja insistira na usposta-

vljanju distance u odnosu na stvarnost, s druge strane. I dok prvi smer vodi radikalnom preispitivanju sveta kao pozornice velikih političkih igara, drugi najčešće gradi sasvim novi, autohtoni vrednosni sistem koji se politikom samo poigrava. U tom kon-

tekstu gotovo je deplasirano književno suočavanje s pitanjima ustrojstva sveta na način na koji to čini bajka, a naspram aktuelnih, nimalo optimističkih iskustava, bespredmetno je afirmisati ideju Pravde i konačnog trijumfa Dobra.

Uvodeći nas u srž svake svoje drame slutnjom, spisateljica kao da nas upozorava da probudimo svoje receptore, koncentrišemo se, usredsredimo pažnju na stvarnost u koju smo uronjeni i detektujemo tačku iskliznuća famoznog zgloba vremena o čemu govori slavni Šekspirov junak. Pa ipak, nije politika ono o čemu piše Dragana Kršenković-Brković, niti spisateljica svedoči o još jednom novom svetском poretku koji će protutnjati ovim stranama, a nju ne zanimaju ni metafore iza kojih se kriju aluzije na promašenu civilizaciju – jednu od najomiljenijih tema savremene književnosti za decu. U svojim bajkama ona, naprotiv, uvek piše o najjednostavnijem, elementarnom fenomenu: Dobru koje je osujećeno, Zlu koje bi da gospodari, ali i Junaku kome je sudbina odredila da se upusti u borbu za ispravljanje iščašenog zgloba vremena. Odgovarajuća slika sveta u ovim bajkama formirana je literarno čisto, bez pretencioznosti i pompeznosti pomodnog sagledavanja globalne slike stvarnosti, kakva po pravilu treba da zainteresuje odrasle, a deci se obraća tek usput. U ovim dramskim tekstovima nema koketiranja

i prenemaganja niti podilaženja – politici, vremenu, slengu, a ni pozorišnoj mašineriji.

Potruga je temeljni motiv u ovim bajkama, zato Draganini dramski junaci uporno jure za svojim identitetom, svesni da se samo samosvešću i samospoznajom mogu suprotstaviti nemanima zla, a avantura inicirana potragom u ovom slučaju nije povlađivanje konvenciji žanra, već označava vaskrsavanje arhetipskog principa po kojem se jedino suočavanjem s iskustvenjem dospeva do Istine. Klasičnom modelu bajke, na kojem insistira Dragana Kršenković-Brković, ne smeta naglašeni savremeni ton kojim govore dramatis persone, čime spisateljica sugerše moderan način njihovog razmišljanja. Jer, njeni likovi nisu anahroni, produkt su ovog vremena, u njima je iskustvo savremenog sveta. Naime, Kršenković-Brković upravo u ovom i ovakvom vremenu pokušava da pronađe čvrstu tačku oslonca, vesna da to čini u svetu koji se hvali vlastitom obezduhovljenošću. Svoje bajke ona, dakle, ispisuje uprkos svesti da živimo u stvarnosti fantastičnijoj i od najsmelije fantastike, i spisateljski ne odustaje od potrebe da ispita šta to u ovom svetu zapravo ne valja. A već postavljanje tog pitanja podrazumeva zalaganje za promenu.

ALEKSANDAR MILOSAVLJEVIĆ